

gyűjtő: SZÉLEI BALÁZSNE

gyűjtés ideje: 1977.

TART.: - SÁNTÓD-KÖRKÖSHÉGY FINCEI

- JÖVENDŐLESEK, JÓSLATOK
- BETHÁROK SOROGTIBAN

41 lap

FÖLDRAJZI MUTATÓ: SOROGT MEGYE

SZAKMUTATÓ:

- VII, D
- XVII
- XXI

LELTÁRKÖZLÉS

ÁTVÉZETVE AZ EGYSÉGES LTK. 3696-00 TÉTELE ALÓL

Köröshegy, leginkább kőművel voltak és vannak a pincék az udvarban, a lakószoba előtt.

Főleg az első világháború után építettek ott. Itt nem voltak piskinás, csak liperő-ujjart is földpince. k. b. 4x4 es.

A szőlőt kosarakba, vödörbe szedték, és nagy kordtálé lei puttomnyal a kosin levő társába. A kosár, 2 mosótelendő-alakú, de nagyon nagy k. b. 2 1/2 m. hosszú és 1 1/2 m. magas, zúlszerű edény volt. Ezt szűret szőlő már alkiszittelik, bráttalék, hogy a must ne fogjon ki belőle.

Ezt kosira tették is ebbe kordtálé hára a szőlőt bódakasa az udvarba lemosították, de volt aki paporta, ritka szőlőtaposó székbe, merítél, majd nyomós fapiszben kiszajtották is szőlőbe szűrték le a levét.

A szőlő termesztés aruban Köröshegy nagyon régi eredetű. Talán még a rómaiak idejére nyúlik vissza. A múlt század elején még voltak szőlő- és őreghegyben, piskinás pincét építettek.

Érdekes még egy néhány még ma is áll, szinte a katolikus műemlék templommal, református templommal. A kiállítás innen valólatosan szép.

Valamikor Rózsa Sándor is járta ezeket a hegyeket, köztudott, hogy Köröshegy lényeg volt a szeretője. Itt akadtam kintatásaim nyomán Rózsa Rózi legendájára, aki itt bujdosott, itt kereste szeretőjét Solvi Jóskat ivék mulva annak eltűnése után. Feltehetően adatköröm, a 81 éves nőnek Ksáfineni tudott róla

mesélni sokat. A nagy. Rádics fel is vette
1971 ben tölünk a Ripa. Rori dalokat.

Egy másik kirándulásunk alkalomával
szintén nevezetes pincékhez jutottunk el, a
hátsón bási pincékhez, ami egy nagy terrel
völgy fölötti domboldalba van. Éppen airt
tünődtem, hogy ez az óriási terrel völgy,
éppen olyan, mintha a rómaiak idejében
anfiteátrum lett volna, amikor ebbe a pincék
kedvesen beinvitáltak bennünket megpihen-
ni is egy pohár borra. (Hombosi gödör háttér)

Hátsón básiival, aköz ismerekeltünk
önne is látva irdeklődésemet, elmesélte, hogy
valahol, régi irások is elbeszélésük szerint
Jelasics Horvát bán, itt táborozott, ebbe a
gödörbe, vagy két nap, két éjjel. Innen
indultak Pálkozdra, ahol csúnya vereséget
szervezték 1848 as huszároktól.

Nevezetes még frántódpusztai óriási hatal-
mas pincéje, amibe ókeresetekre jártak
be is kényelmesen megtudtak fordulni,
fölszaklva, olyan nagy.

A Tihanyi apátság óriási tulajdona volt.
Arafordultak benne, híres nevezetes emberek
hisz itt állt a pusztán Pálóczi Horvát bán,
az irodalom nemeslelki pártolója, nép-
dalgyűjtő, magasrangú egyházi személyek
is tudósok barátja.

Hízen szép volna a jóbort is népdalt
kedvelő utódoktól, ha egy szobor vagy egy
emléktábla hirdetni nagyságát is óriási
emlékít a frántódi híres után, ami most
sajnos nem simbalommal, hanem semmit.

dombbal van kirakva, sötét a táj, futói
szépségét. 3,

Ha a boros pincékhez esett szó, meg kell
említeni a híres, nevezetes Szántódi rivérvárdát
is, ami szintén a Tihanyi apátság tulajdonosa
volt. Itt első- bődönhajók, bárkák, kadikok,
csónakok, itt kötélkedtek át és vissza, mond-
ható vittele a fermist is az emberek.

A rivérvárdának, minden átvállalótól járó
pénzzel ellátott számolói az apátság pinc-
főosztálya. Magyarokhoz az utolsó várakozá-
sára járult a rivérvár, rivérvárda.

Ha bizony nem így nézett ki, mint most.
Hosszú sötét alacsony nádas lebuja volt.

Volt benne egy kis hosszú lóca, kecskelábú-
astól is olajmics.

A jövő menő emberek, főleg kereskedők
arokban gyakran igyongbe vették. Ha bárka,
vagy bődönhajó a túlsóparton vesztegelt, egy
világjelző-lámpával kört írt a parton a
rivérvár a túlsóparti rivérvárnak, az volt a hajó
jöveteleinek hírese. Közben áskiabáltak egy-
másnak, és ha jó volt a szél jósága, hordá-
vítte, a hangot. Hogy a hang erősebb legyen,
~~a hangot~~ természetesen üllétszóval verték vissza
a hangot, néha 17 szer is.

Er volt a viszhang. Ekho!

Isk vité volt már arról, hogy eszkonai talán
nem is itt írta a Tihanyi Életről ezt költemé-
nyét, az öreg Eged bácsi elbeszélése után,
nem tartom kizártnak még sem.

Itt a- elbeszélései szerint a környék legrosszabb
savanyú borát itt adták el, mert a rossz, seles
esetű hideg időben az utasok beüzemelték a

csárdába is azt kellett nekik inni, ami ami volt. A riviszele elig ravase emberek voltak ahhoz, hogy az apószógnak nem számoltak el lovasúterem, a papok pedig megurva a vitát évi árendáért adták ki a csárdát is riviszele felé. Ezrel pedig nagy lehetőséggel jutottak a bírlók. Ha így látták, hogy jó pénzre az utas, azt mondta neki, nem lehet átmenni mert ellenséget van, vagy vitára várható is várni kell talán reggelig is, is az unalmában csak fogasztotta, - fogasztotta a sok rossz lórit és a pénst. A riviszele ki - ki ment is azonnal visszafelé, hogy nem jött válasz Tibanyból, nincs ekkor! Nem lehet menni! Talán így jött is unalmasan csokonai is, is egy rossz pistamieses mellett szinte könyörgőve írta: "O Tibanyvala riadó lényeg jöjj ki szent hegyed köré!" -

Mint jöve-menő emberek, költőnek pénze nem sok lehetett a talán a csárdába, szanis emberek között nem kívánt üldögetni, kivált lát a partra is megírta versét.

Hömgöngő ravasza ki is jöhetett válaszolható is, mert a vers másik felét már a tulsó oldalon írta meg az emléke táblák szerint.

szanis a napokban Szántódió-Balaton-füredre utartam a Balatoni ívad diszünne-péjvel meg rendezett meggyitőjára.

Idéat a Szántódi riviszele falán Csokonai képiével találkoztam s az emléke táblán az áll;

"Itt írta ezt a verset 1798-ban!"

Idéat a tulsó parton a Füredi riviszele főjáróján, szintén ez áll; Itt jött Csokonai

Vitric Mihály is itt irta ezt a verset 1798 ban?

Flöt, serintem, így történelmet...

Itt kezdte el, is ott fejezte be a részrele lassú munkatempójára miatt.

Gyűjtő:

Lelei Balázsné
az Pártis Anna néprajzgyűjtő

8622 Szántód - Somos
Kőröspataki u 502

Somosgy, megye
1977

Adathűclőlé:

őrv Horvát Jánosné
Tamas Teria 72 éves 2.k.
Szántód Szántódi u. 17

Egyed János 80 éves
Szántód Hdgy 2. u. 7

Nabojza István
Mamos Zsifia 82 éves
Höröshely
Öreghegy

SCHÖPŐR
NA-1206.
Néprajzi adattár

S z e m é l y i l a p

az 1977. évi XXVI. Országos Néprajzi és Nyelvjárási

Gyűjtőpályázatra beküldött pályamunkához.

A pályázó neve és foglalkozása: *Szelei Balázsné bedolgozó*

A beküldött pályamunka címe: *A háziáron felhasználása és jelentősége a falusi nép életében.*

A gyűjtés helye, ideje, és egyéb körülményei: *Szántód 1977. február és március. Elbeszélgetés két idős adatközlővel, az egyik Székelyből Pateáról való visszaemlékezésről, a másik Szántód pusztai iszlédsors emlékeiről.*

A feldolgozott témakörben olvasott forrásmunkák:

.
/

A pályázatban felhasznált irodalmi forrásmunkák:

.
/

Adatközlők: *I. ö. w. Zóka Mihályné 60 éves, ref. volt Pateai lakos*

Szántód Ady E. u. 5 n.

II. ö. w. Flóránt Jánosné 70 év. r. kat. Szántód pusztai volt
Szántód - Szántódi út 20 n.

Részt vett-e más pályázaton a benyújtott pályamunka:

. *nem.*
/

További gyűjtési, pályázati tervek:

. . . *Népi jóvendölések - jóslatok!*
.

Kelt: *Szántód 1977. márc. 18.*

Aláírás: *Szelei Balázsné*

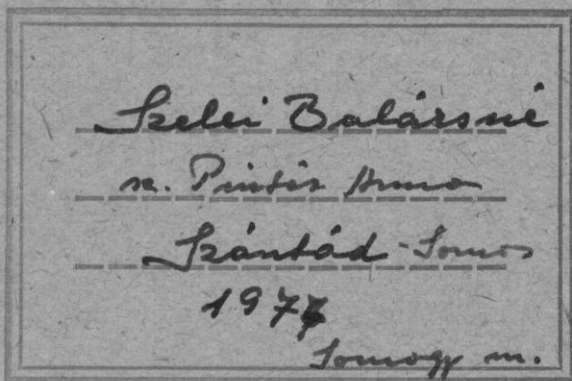
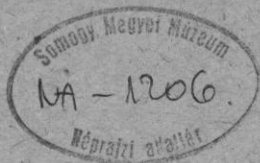
Lakáscíme: *8622 Szántód - Somos*
Flórafa u. 5 n.

Somogy megye.

20-40

3696.

Pécsi.

Fogy. ár: Ft 1.80.

3696.

Pályázat.

1977.

- I. Szántód-Körös-hegy pincii 5 lap.
- II. Fővándólisok, jóslatok.
- III. Betűjelek Somogyban.

Beküldve:

A Naprájzi Múzeum

9. sz. hirdetőv. válasza

Keszthelyi Péter:

Priszlárak és pincék és

a Kaposvári Somogy megyei
Múzeum.

A házi vászon felhasználása
és jelentősége a népi életben
a. hirdetőv. válasza.

Gyűjtő: Keki Balázs

8622 Szántód-Somos

Hárfa 15.

1977 jún. 8.

I. Szántód - Körörmegye pincéi.

II. Jövendőlétek-jóslatok.

III. Batyárok Lomogyban.

gyűjtő: Szeli Balázs

2. Pintér Huno

8622 Szántód-Lomo

Hársta m. 5

Lomogy megye

1977

1

Jövendőlisek - jóslatok.
A legősibb népszokás!

A magyar néprajz tudományát
kutatása mindenre kiterjed
ma már, semmilyen témát
fölül, de egyt ami talán a
legősibb, nemcsak a magyar nép
de koránk területén valaha
is élt, ivarsádek, iveredek előtt
itt járt emberek néprajzi magy-
mórákat, a jövendőlist, jóslatot
még nem elgigi dolgozta föl senki.

Nap, hold, csillagok járásából
alakjából, színéből, hőelszójából
távoloságából, iveredes megfigyel-
lisek alapján, jóslani tudtak.

Itt ő testamentumban hány
ivarsáddal elöb megjövendőtél
Krisztus születését, a világ rom-
lását, az emberek betegségeit,
tüzet, vizet, szárazságot, insíget,
földrendést, háborút, majd a
világ végét.

Itt időjárás előre tudása
magyar fontos volt a nomád
életet élőknek. Sámánok,

tálatosok, jóval, mindig voltak,
kelltek, mióta sok ember
tapossa a földet.

Tudásonkat elismerték is hol
nagy megbecsülést, hol hatal
büntetést kaptak érte, mint
ahogy a világ forgandó.

Az embernek tudni kellett
a szél jórásából, hold állásából
a csillagok fényéről követke-
zteni, milyen idő várható?

Mellettek a messzebb tájakra
vadászni, miköz, milyen időben
lehet a vadat könnyebben
elkapni?

Az állatok belső részeitől
is tudtak következtetni a tél
további idejére, erejére.

Az éjék, gyümölcsök terméséből
is jósoltak, Pl. ha sok esőtmenő
esőtlenje gyümölcs termett,
nagy tél volt várható, ha
keves, enyhe.

Az időjárás előre jósolásához
kisebbség tárgyakat is használtak.

is hiszítettek.

3-4.000 éves lelőhejeken gyakran isre se veszik, semminel tartják azt az iditlen, lábatlan madár formát, agyag idolt, amit az ősember találatkönyvére hiszített is használt, az idő elősejtelése céljára.

ugyanis az agyagmadár, ha körmadrágon függ, mindig arra fordul, amilyen idő várható.

Délre fordulva jődő lesz, nyugatra eső is, száraz is, ha északra fordul, tartós eső, és rossz idő, ha keletre, hideg lesz.

Talán a paradicsom madarat utánostál vele, hogy nincs lába is hejzetét mindig változtatja.

Jóslata mindig bevált, is bevalik ma is.

It böles Salamon király is jóslatott Szibillával.

It próféták jövendöltek Kristus eljöveteléről, születéséről, haláláról.

Jakob fiait körül járta, a bőségszűke álmokat magyarázta, abból jött. Szabadulását is boldogulását is, jövedelmének köszönhetően.

Megjövendölte előre a 7 év, és 7 szék esendőt.

A pásztorok a fenyves csillagból következtettek, hogy megmutatták Jézus, és eltalálták a Betlehemi jászolhoz, a csillag után.

Maga Jsten is jövendölt Noénak, hogy viselőn lesz, hisztse el a bárkát.

Noé hitt a jövendölésben és megmenekült népével a vízpusztulástól, aki nem hitt - elveszett.

Az őshajó pátriárkák jövendölését is tisztelgetten tartották.

A királyok nem egyszer kikérték véleményüket, háború, hadüzenet előtt.

A kolostorokban az irástudók sok jövendölést följegyeztek és tanították is rá a népet.

A nép, megfigyeléseit jegyve fel is szájhagyományként szájról finra szállt, családrol, családra a jóslatok tudása.

A boszorkánygözetis idején, nem egy férfit, nőt, azért iszettek el, mert előre tudott megjövendölni egyet, mást.

A ketyarok is kitétek a jóslatban Boszorkányos eszközökkel szerettek tudomást arról, felvannak-e ott?, alszának-e?, ahogy lopni kísérték.

Régi híres halottlátók is, jósltak az elhunyt felet érdeklődőknek.

A némi ajándékért megjósolta az ő általa látott halottól megtudva, ki fog következni a családból utónna leg hamarabb, milyen betegségben halnak meg?

A halott kíséssel is fordult az érdeklődő hozzátartozókhoz p. l. hogy mondassanak irté misét, adják oda rubriát

emlék, vagy annak a segítségére.

Voltak szekták is, ahol szintén borzalmas dolgokat jósoltak meg előre, hogy az embereket jósruhá-
ságra, bűnösökre is hitük erősítésére bírják.

Még ma is vannak ilyenek a Haiduságban, mint Jesovita hívők. Régi és új könyveik sokat foglalkoznak az elmúlás megsemmisítés és túlvilági jóvendőségekkel. Planéta, kőbánya és temperjosek sara is vannak még.

Gyelők löszek a napba, a holdba, csillagokba, emberek és állatokba, növényekbe, ami megjelönte a világvégének közeledtét!

(Hovátnini)
trütid

Ha meglátjuk este felé, hogy a levegő rózsaszín, a felhők pirosak, a házak is minden mintha befestették volna pirossal, nagy háborút, sok vérvetést jeleznek.

Ha lilis piros a levegő, a táj
akkor dőzghalál, sünnye jór-
vanyok pusztítják el az embereket.

Szűzöm, aki 87 éves korában
halt meg, 15 évvel ezelőtt, azt
mondta, hogy akkor a lemenő-
nap sávilágít a jegőstenőzre,
és az veri vissza a fnyt, min-
dönre.

Ha kit napot lát valaki
reggel följönni az igen, szintén
háborút jelent.

Ha üstös jelenik meg az
igen, az is figyelmestetés, hogy
nagy napok, nehéz idők
jönnek.

Ha kütös, nagy fnyes
csillag tűnik fel az igen, nagy
ember születik a földre, akinek
nevet, az egész világ ismeri
fogja is rétkzni.

Ha vörös házik a földre
az is háborút jelent

Ha a vízek elapadnak a kútakból, innáig dőghalált jelent.

Ha nagy tűzvisszele pusztítanak háborút, forradalmat jelent.

Ha a vadállatok megsejtidülnek és az emberekhez menekülnek, földrengést jelez vagy tűzkitörést a földből.

Ha a növények elszáradnak, a vizek savarosak lesznek, vagy kevés lesz a lakosságuk, rossz előjelek.

Ha az időjárás megváltozik, nyáron lesz hideg, télen meleg, az a világvége közeledését jelenti.

Ha az itzili fehér virág közepén eltűnik a piros folt, amit Mária tisztaságának neveznek, a lányok szüzi tisztasága is elmulik, ugyanígy mindig kevesebb lesz és az a végromlást mutatja

Ha az állatok, emberek toreszég-
gal születnek, nyomorúsággal,
az is az emberek elpuotulásait
jelenti.

Ha a föld, rajta kímeseit
mind elöadja, közeledik a
vészpuotulás.

Ha jámborba igazságis, erő-
vihar támad.

Ha jámborba sivárwány
jelenti meg az igen, abban az
evben, földrengés, vagy dögha-
lál, árvíz, forrongást vagy
háborút jelent.

Ha az embereknek így tűnik
két nap van az igen, az
is háborút jelent.

Ha a nédtető szikl fölgörbül,
nagy szörorság lesz.

Ha a holdnak nagy ar udvara,
három napon belül erő lesz.

Ha hűd van, esőt hoz.

Ha fekete madarak ellepik a
tájat; hűdegre fordul az idő

Ha bejönnek, közelebb látsza-
nak a hegyek, erdők, eső lesz

Ha a föld megrepedezik és a
szárasság miatt minden kisért
elöregelést jelez.

Ha nagy árvizek pusztítanak
háború közeledik.

Ha a vadállatok az emberekhez
menekülnek, tüzhányó kitörés
föld leszakadás, lesüppedés,
rendkívüli időket jelent

Ha gyors esőhoz, sok kis
halap buborék úszik a vízben,
sok férfi halott lesz. Ha eső
az eső-esepek úgrálnak föl
buborék nélkül, aranyok hal-
nak meg többen abban az évben

híváskor azok is.

Ha a föld minden rejtett
kincsét kibányászzák, egy napon
csak eltűnik egy-egy földrés
emberestől, mindenestől.

Ha a templomokat más célokra
használgatják fel, péntekszerepi
vással, földrengés sújtja az
emberiséget.

Ha időjárás fordított lesz
télben meleg, nyáron hideg
közeledik a világ vége.

Ha a gyermek a sütlőt nem
hiszteli, a sütlő a gyermeket
elveti, a felbomló világrendszer
előjele.

Ha az emberek vírt issad-
nak.

Ha a kútból a vízek
eltűnnek.

Ha a nap állandóan ho-
mályos lesz.

Ha a fók, bokrok elszáradnak.

Ha sáskák raja lép el a földet.

Ha vírus esső fog hullani a földre.

Ha a hegyek, völgyek, egy síksággá válnak.

Ha a nap nem világít is semmi más csak a sötétlét gyertya íg.

A gyermeknek testi fogyatékossággal születnek, mind a vízszulás előjelei. Éret írunk. éret nem!

Időjárás

Ha tanyáról halottat visznek a városi temetőbe, amerre viszik, a dülő út mentén a jég minden termést elvesz a határba.

Ha hóvadás ülőhöz hasonló felhő jelenik meg az égen, felhőszakadásos, nagy esőt jelent.

Ha a holdnak nagy udvara van, három napon belül eső lesz.

Ha kőrlel a gonajidomb, enő-
lenz. —

Ha a madarak alkonyathor-
lent röpködnek, enő- lenz.

Ha a kutyák vonit fölfeli tűz
lenz, ha lefeli, halált jelent.

Ha a fekete madarak, halott
területen csoportokba szállnak
hidegebb idő- lenz.

Ha a varjók, iszák felé
hűrnak melegebb, ha délfele
hidegebb idő- lenz.

Rígen, szombaton, vasárnap
tilos volt a nehéz földmunka,
mert jégveréstől tartottak.

Ha a madarak porba fűvöd-
tek, az is esőt jósolt.

Ha a szamóc ordított, az is
időváltorást jelentett

Ha tilos a millagok nagyon
ragasztak, nagyon hidegre
nagy fagyra számítotak.

Ha nyári évi után a szivárvány
síniben sok volt a piros, sok
borra lehetett sámitani, ha
sok sárga, sok bíra, ha sok
zöld, sok gyümölcs került
abba az évben.

Ha beszűt a nap a templomba
gyertyaszentelőhoz, még hosszabb
lesz a tél (febr. 2.)

Ha Medárd naphoz esik az évi
negyven napig mindig esni
fog. (jún. 8.)

Ha Statalin hónap - vagyis
fagy van, karácsony hosszú,
évi vagy hó esik. (nov. 25)

Ha Lucia napjától 12 napon
át, örökléint jegyertile mihez
az idő - okura lehetett sámi-
tani a következő év tizenkét
hónapján át, az évét változá-
ra napokat jelentett. Ez szerint
kiszitették a régi kalendáriumi
időjóslatait is.

Volt aki, január egytől -
tizenkettő napon át írta.

Ha karácsony éjszakáján sok
volt a csillag az igen ijfeli mise
(dec. 24.)

alatt, böternist jelentett jövőre.

Ha a karácsonyfa alá tűzrakat
vöröshagyma sűrűn tették, és
abba vitt, karácsony reggelére
amelyikbe megolvadt a só az
a sovány derinti lisinapot
is evőt jelentett.

A fölbontott sertis lépe ha hosszú
volt, hosszúbb félre sámitottok.

Vallásos babonás,
jósoltok.

Idi a papnak menküörön,
stésik a küörön.

Megemlegeted síva a napot
Amikor sívalmazod a papot.

Használ az ember iparkodása,
Ha nem járul hozzá isten áldása.

Ki süleit nem tiszteli,
hamar árvaságra jut

Ki sülivel rosszul vánilk,
az ő szalódja is ing fog vél
vánni majd.

Ki sert a menküára,
föllepipik az illa.

Ki a süleit megüti, kinöl
a kez a földből.

A könyv ha túlsót bír, nem megy
 fejhez legalább hit ivig.

Aki hiszkerába i afro-, nagy-
 kerába rongyos lenz.

Aki a keveset nem bészeli,
 az a sokat nem érdemli, nem
 is lenz neki.

Lehetne még folytatni, szinte
 a végfelenszigig, nyekkelre is a
 fiatalok jövőjére való jóslatokkal,
 az. Idelivánkorok még egy
 régi, többnyir is stótti jóslat,
 mikor még nem volt hirt hanna
 se vasútutak, vonatutak, autókak,
 est jóvendőkkel.

„Lesznek majd tüzeszemű-
 vasparipók, is vasszörnyeti-
 gek. Hon száquddorok a néps!

Az ember a levegőbe is feljut,
 szárnyszerű repül, mint a ma-
 dár. Nagy elfognak kinyelme-
 kedni, hogy dolgozni senkise
 akar, csak uralkodni.

Tsten megfogja a lármát, sőt
 testi, lelki nyomorúsággal
 sújtja is hirtelen halállal
 az egész emberiséget.

Batjárosok Somogyban!

Patkó Bandi.

A nagyapám, Varga Gyula a
 vasvári kórházban főorvosnádija
 volt, a Tóthoz is Törökhi hűvös
 levő pusztán.

Volt ott egy régi - régi csárda
 is valamikor, de nem a fűt
 mellett, hanem jól bent, elég
 elrejtett helyen.

Patkó Bandi ott tanulózott
 nagyon sokat, tiencit tagu
 bandájával.

Be-be üzentek, ha megjöttek
 az uraságnak, hogy mennyi
 piást tudjon ki nekik, mert
 ha nem, nagyon megkeserültek!

Az uraság, mármint az in-
 tőrös szomorúan, de teljesítet-
 tük a legtöbbet, kirésültek,
 mert már eppárszor ráfizettek.

Vagy felgyújtottak mindent, vagy
 elhajtották a lovakat, vagy
 jórészt.

Ogan ismeretlenül is ogan

váratlanul álltak bossút, hogy
 az a már nem is számítottak.

Legtöbbször azt üzenték be,
 hogy holnap délre elidét hozza-
 nak a nagy nyárfához, tizenket-
 semjére.

Fekete gyükből leve, hosszú tisz-
 tával, szép sárgatisztából és tisz-
 rétes legyen.

Ha az itelvirő nem vitt kana-
 lat a saját részére és nem evett
 velük, azt mondják rá, hogy
 áruló és hűtőtörték az udöbe
 egy fához is a sorára hagyta.

Ha teljesítették a kérését, még
 vigyáztak is az uraság vagyona.
 Igen volt Páló.

Hát a csárdát lebontották régen,
 mert hol a betyárok voltak
 belül is a csandárok kívül,
 hol a csandárok belül a
 betyárok kívül.

Hollandian üldözték egymást,
 de féltek is egymástól.

Abban az időben tizenhat
 ezer vitték katonának az em-

berék. Vagy elment, aláírt, is
 soha, esetleg betegen tirt haza,
 vagy elbujdosott szegénylegénynek.

A nagyapám testvéré, nem
 ismerte meg a feleségét se,
 miközben hazarögzdtek a katoná-
 ságból.

Ila nem ment el katonának,
 elbujdosott, betyár lett belőle,
 akkor meg azért üldözték.

Nem volt az jóvilág!!

Róadásul nagy volt a szegénység
 is, mert a minet uralkodóknak
 sok adót szedtek.

Cigány morso.

A betyárok leginkább az Alföldön szerették jónőgőleket visárón, vagy mineshöl is bélyeg nélkül elhajtathák őket erre a Dunántúlra.

Az említett Töközi csárdánál lakott egy olaszony, csingya cigány ember. Ez foglalkozott vele a bélyegszissel, a lovak átvitelével, továbbhajtásával, a neve; Cigány morso volt!

Minden betyár tudta a nevet, partózkodási helyét, míg Rósa Jándornak is „dolgozott.”

Morsozás lápos vidék volt, Tökös, Török. A járattlan ember hamar belevesztette a süppedő talajba, s ha betyárüldözés miatt ment oda, míg az így el irgalmarott neki. Elhagyta a föld...

Cigány morso, a lopott lovak bijgőreje háborítatlanul állt ott. Bántani senki nem mert s akinek hírsít is kedves volt az ilette, hallgatott róla mint a sir.

Róza Sándor.

Egyes Róza Sándor is jórt
emil a eigény Morrsánd.

A didnaganyóm fiatalomny
vott, esresnyit vitt eladni
a piara.

Róza Sándor megállította
is kirdete tőle, mennyiért
ad esresnyit?

Didnaganyóm meymondta
az órát.

Róza Sándor a tarisnyójába
mirette, miközben nagyanym
jól ránérett is felismerte.

Tjeddibe míg a kendőjét is
odaöntötte neki is így remegett,
mint a nyárfalevél.

Elfelejtette míg a piurt is
kérni, így elvett omajt!

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Savanyú jóska.

Savanyú jóska inkább a
Balonyba szerett tanyárai, de
járt, somogyba is.

Ő, sok regényt megírt,
sok gardagot kifosztott.

Egyre, egy nagy gyermekes
regény ívegyaronyuak piert
adott, hogy vejen magánale
semenet.

Az asszony hállalkodott, meg-
köszönte is tovább ment.

Stogy ment tovább, itonállok-
kal találkozott, az iton, ahile
kifosztották.

Elvettik a kapott piert,
mintke öle lenninek Savanyú
jóska bandája.

Az asszony írva mondta
el, Savanyú jóskaé.

Az elment a vásárba is fel-
ismerte a tolvajt.

Megvárta az rdősilin.

Elvette tőle a lopott piert
vett semenet is oda adta az

amonyrak.

A tolvajt kikötötte egy
fához.

Csak harmadnapra talál-
tak rá a favágók.

Adatkörö: Bajoz Jánosé

75 éves r. k.

Balatonszendrő

Rösa Löndor mosónöje.

Itt mult nászad közepe táján
Höttesin a falusiak lakott,
Borbély Józsefne.

Egyedül volt odahaza, amikor
váraklanul három betyársereg
állított be hozzá.

Itt a kirték, főzön nehik,
is az egyike betyárnak, ingit
gyatyáját mossa ki, de orolje
is le. (gözölt ráncosás)

Itt keszies alatt art istette,
hogy mángorlós elött apró-
ráncolba nedje a felhemenüt,
tűre le is forró kemperrel gö-
zölje le.

Meglepődött Anna néni, és
kérdezte, mi lesz a finetség?

Itt felültik; arval ne törődjön,
meglesz! Itt az elmentek.

Itt asszony munkához látott.
Fözött, mosott, is kitergette
szaradui, de ekkor meglátta
valaki, hogy szomszédok csak
a betyárok visszlnek, mert
többen is kapólgattak arrafelé.

Nem sokára megjöttek a szandárok
és a didnaganyómat vallatták,
de biz az, mondani csak nem
tudott többet.

Ittkez a szandárok ottmarad-
tak, hogy bevárják a betyárokat,
de azok, nem jöttek.

Három nap múlva, mikor
már a szandárok megmúva
a várast elmentek, megjelen-
tek a betyárok, fincs nappal
delelött a ruháir.

A didnaganyómat így meg-
jutalmazták, annyi pénzt is
elélet adott nekik, hogy egy
évig gondtalanul éltek belőle.
Máskor is eljöttek.

Itt kez a padláson aludt,
a harmadik fegyverrel örködött
egész éjjel.

A padláról jól lehetett
figyelni, mert rövingfouású
volt a csúcsfala, iserevélle-
nül messze lehetett látni rajta
keresztül.

Huikoz ott aludtak a betyárok,
 másnap reggel mindig korán
 elmentek, hogy melássa őket
 senki.

úgy tudták, Rézra János
 volt is két társa.

A környező erdőbe tanjá-
 tak menek.

Izging embert nem bántot-
 tak soha, csak az urakat és
 gazdagokat.

Adatló: Eged János
 Egeri Mária
 80 éves a. k.
 Hősihegy.

Savanyú Jóska és a
szegény ember.

Beszélem megíben történt,
hogy egy szegény székelylány ember-
se rálehetet szakadni a háza-
anyjára, 2002 volt már.

Bizott a szegény ember, hogy
nem tud mit csinálni, mert
nem volt anyja piúre, hogy
rendbe hozza.

Elment a takarék piúrtörbe
és hűlésűt vett fel, elég magas
kamatra.

Mikor hazafeli indult, a
piúrtör törtéviselői azt mondták
neki, jól iparkodjon az úton,
mert Savanyú Jóska is bau-
dája arra tanjörök, nehogy
elvegye tőle a piúrt.

~~Amint~~ ment az erdő mellett,
hazafeli, találkozott egy négyen
felöltözött vadással, akivel
illendően köszöntötték egymást.

A vadász meg meg is hirdeti
tőle, hogy miért olyan izgott?

Az ember azt felelte, filett, hogy
 Lavangyi József elveszi tőlem a
 költésért pénzt is akkor mi
 lesz velem?

Az erdőz elmosódott, mert
 ő volt Lavangyi József is válal-
 koszt rá, hogy hasakiséri.

Este lett mire hasakistek.
 Vaaszát is fekvőhelyet adtak
 a kamrába, őt pedig befektették
 a másik szobába.

Ejfel felé sörgetésre íbredtek.
 Valaki verdeste a segingember
 ablakát, hogy nyissa ki is adja
 ki az örszes pénzt.

A segingember, szolt a vadász-
 nak, aki szintén az ablakhoz állt.

Tik vagytok? leirdete.
 Mink vagyunk Lavangyi József
 is társai.

"Ha ti vagytok Lavangyi, akkor
 in meg keserü!"

Ezzel beleduplázott a szavar-
 góba. Az egyiket sziporan meg-
 sebesítette is akkor derült ki,
 hogy az ő nevet felhasználva
 lopnak, rabolnak más gazemberek
 mert ezek a bank tisztviselői
 voltak, ábruhábo.

A zavallic Savanyu.

Egy szegény ember nagyszokása
születését kúszogatni anyji piért,
hogy egy kis tehénkit tudjon venni,
mert sok kis éhes gyermekke volt.

Elindult a vásárra, de igen
fájt, mert ardon kellett keresztül
mennie, amiről így hírlétt,
Savanyu józsa tanyárik benne.

Amint megy, megszólítja egy
fa alatt ülő ember, hogy hova
megy? Mi járatta van?

A szegény ember elmondta, hogy
szeregne vigye egy rossz kis
tehénkit venni, mert sok a
család is nincs mit ennie.

Hány gyermeked van? Kérdele
a betyár, mert valóban Savanyu
józsa volt.

Hát, - felelte a szegény ember.
"Hékez tedd meg ezt a piért ezrid
is jötehenet vegyél."

Ezred máské anyji piért adott
a szegény embernek.

He boldogán köszönte meg,
is vett jötehenet, meg sok ruhát

ripiát, kilirevalót a családjának.

Férfiavallás volt Savanyú József.

Savanyú a népvidelméről.

Savanyú József a Dunántúl
 eires, széles betyárja volt, de
 a nép, ma is tisztelttel emlegeti
 nevét, mert a szegény embernek
 nem bántotta, ha csak kellett
 segítenie őket.

A Szentódi Demeter bácsi, aki
 lecsármasztjának valla magát,
 így beszélt el.

Székelyek Vasvári megyében
 betyárkodott, de le-le csapott
 Somogy egész vidékére is, sőt
 Fehér is Zala megyébe is voltale
 ügyei.

Hol rongyos emberként hol
 vadász ruhába járta a világot.

Egykor így, máskor így, és
 isdeklődött mindenki sorsa
 föl.

Ős nem is akasztották föl,
 a Tóvárosi Szentőre felvált,
 megis tudnám mutatni még

talán a hejjet, hogy hol...

Egyre amint meghallotta,
hogy a Nagyvársanyi gróf Tichy
Béla főkasznárja milyen rosszul
bánta a szelidemberekkel, hogy
még uti is ölelt, bandájával
meglepte a majort is elfogta
a főkasznárt.

Emberinek megparancsolta,
hogy tiszteik le, tegyék a nya-
kát a kúróbón.

Mután elvették a nagy, fenyő-
re ílesített baltáikat is, mondta
a kasznárnak, hogy miért bánt
rosszul a szelidemberekkel? Hol
elfogják vágni a nyakát a kúróbón.

Höngörgött a kasznár, hogy
kegyelmezzem meg, hagyják meg
az életit, volna többi nem
lesz egy rossz sava senkikör, de
még a szelidék gyerkeinek is
előre fog közzönni, jónapot
kívánni.

Tegy arton Savanyú József
meszkegyelmezzett neki.

Ilúti Ferkó.

Höröshely híres betyárja Ilúti Ferkó volt. Nemcsak rabolt, de gyilkolt is is állandóan rettegésben tartotta a vidéket.

Egy meglőtt kisgyermek ijűt kezdte magával s ha rabolni kísülnék ijűt, azt meggyújtotta. Ha ijűt, fenn voltak ott alová kísült, ha nem ijűt akkor aludtak is utkor elindultak.

Sokáig üldözték, keresték, de nem találták. Vigye egy este a Balatonföldvári Földesi fili erődében az udvaron ütöttek rajta a csusadárol. De ott ott állott ahol most a Balatongyöngye itterem vendéglő van.

Ilúti Ferkót fölakeresték a Gyöngyútelőn. He utolsó szó jován azt mondta a néphöz: „Hunyál ha gyermekeitek háza visz valamit amit nem bírlességek iton szerett, ne diesséjétek meg éte hanem mondjátok nekki, vigye vissza. Ha engemet így nevelték volna, nem jútottam volna ide erre a szigetsóra.”
Hétén az anyját kérté had csövelje meg... Mikor utoljára meglölették egy mást, leharasztó az idesanyja ovát, borsúból.

A. k. Nebojsanin
Rumos Zsófia 82cs.
Höröshely.

34

Róssa Sándor is a Csepelyi molnár.

Taléki is Csepely között van egy régi vizes malom. Ott dolgozott, öröktett a molnár.

A molnárnak a családjá,
Sziládon lakott a faluban, így a
molnár legfőbb rész maga volt
kint is a három kutyája,
Eubora, Tambora, Trenbora.

Róssa Sándor bandája ott
vélősködött alkortájt a
kötési határhoz az erdőbe.

Egy kis öri este is amint
egyedül volt a molnár, bírált
ott hozzá az egyik vész és
kérte, adja oda neki, minden
pénzét, mert másképpen agyon-
üti.

A molnár azt mondta, nincs
pénz, de engedje meg, hogy
mielőtt agyonüti, megegyezzen
elfuruglással a kedves
nővérjével.

A vész megegyezett, és a
molnár elkezdte furuglálni.

Eubora gyere be,

Tombora gyereke.

Tren bora Tren bora.

Írta elfurrogatta, a nagy kutyák
 mikapartok a malom felől,
 berohantak és szellettek a
 betyárt.

Megrohotta várnai a másike
 betyár mint is bement, de az is
 nagy jót.

Legvégül Róza Sándor ment
 be, az artem agyontöltte a
 rosvárt is, kutyákat is.

H. K.: Egged János

80 éves sz. vall.

Szántód-Köröshegy

Gyűjtő:

Szeli Balázsné

sz. Pinter Anna

8622 Szántód - Tomos

Hársfa u. 5.

Tomos, megye

1977